

PARTER

Kärande

Samir Sabri,

Ombud: Juristerna Rikard Samuelsson och Emilia Palm
Centrum för rättvisa
Skeppsbron 20, Box 2215
103 15 Stockholm

Svarande

Staten genom Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm

Ombud: Föredragandena
Adress som ovan

SAKEN

Ersättning enligt lagen (1974:515) om ersättning vid frihetsinskränkning

BAKGRUND

Den 21 maj 1986 mördades ██████████ i sitt hem. Hennes då 15 år gamla styvson, Samir Sabri, erkände mordet och anhölls samma dag misstänkt för mordet.

Samir Sabri åtalades i juli 1986 vid Stockholms tingsrätt för mord, grov stöld och försök till grov stöld och dömdes den 1 oktober 1986 för den åtalade brottsligheten (Domen). Som påföljd bestämdes att han skulle överlämnas till sluten psykiatrisk vård. Domen vann laga kraft.

Samir Sabri var frihetsberövad under sammanlagt 1 år, 10 månader och 10 dagar enligt följande:

- Anhållen under perioden den 21 maj – 23 maj 1986 och häktad under perioden den 23 maj – 5 juni 1986;
- Omhändertagen enligt lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) under perioden den 5 juni 1986 – 8 januari 1987; samt
- Intagen för sluten psykiatrisk vård under perioden den 8 januari 1987 – 31 mars 1988.

Det är ostridigt att den tid Samir Sabri varit frihetsberövad enligt ovan i och för sig är ersättningsgrundande.

Den 30 juli 2015 ansökte Samir Sabri om resning beträffande den del av Domen som avsåg mord. Svea hovrätt beviljade den 7 april 2016 resning såvitt gällde dels frågan om Samir Sabri gjort sig skyldig till mord, dels frågan om påföljd. Hovrätten förordnade även att målet i de resta delarna skulle tas om på nytt av Stockholms tingsrätt.

Sedan åklagaren beslutat att lägga ner åtalet mot Samir Sabri meddelade tingsrätten den 13 december 2016 dom där åtalet som avsåg mord ogillades. Tingsrätten meddelade påföljdseftergift för den övriga brottsligheten.

Samir Sabri har före ingivandet av stämningsansökan i förevarande mål begärt skadestånd inom ramen för Justitiekanslerns frivilliga skadereglering. Justitiekanslern beslutade den 6 september 2017 att avslå hans begäran om ersättning med hänvisning till att preskription inträtt.

Fråga i målet är om Samir Sabri har rätt till ersättning för frihetsberövandet.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING**Käranden**

Samir Sabri yrkar att tingsrätten ska förplikta staten att till honom betala 3 000 000 kr jämte ränta på beloppet enligt 4 § tredje stycket och 6 § räntelagen (1975:635) från den 30 april 2017 till dess betalning sker.

Svaranden

Staten bestrider käromålet.

Som skälig ersättning för lidande i och för sig vitsordar staten 1 200 000 kr.

Sättet för räntans beräkning vitsordas.

Båda parter

Ersättning yrkas för rättegångskostnad med belopp som anges senare.

GRUNDER**Käranden**

Genom Domen dömdes Samir Sabri till ansvar för mord samt för grov stöld och försök till stöld. Påföljden bestämdes till slutna psykiatrisk vård. Domen vann laga kraft den 22 oktober 1986. På grund av misstankarna om mord och Domen var Samir Sabri frihetsberövad under sammanlagt 1 år, 10 månader och 10 dagar. Sedan Samir Sabri den 7 april 2016 beviljats resning har han den 13 december 2016 frikänts från åtalet för mord och beviljats påföljdseftergift avseende den övriga brottsligheten.

Frihetsberövandet av Samir Sabri hade sin bakgrund i att han först var misstänkt för och sedan fälldes till ansvar för mord. Eftersom frikännande dom har meddelats avseende åtalet för mord har Samir Sabri rätt till ersättning för det lidande han orsakats av frihetsberövandet.

Med hänsyn till Samir Sabris unga ålder vid frihetsberövandet, frihetsberövandets längd och art, graden av allvarlighet i det påstådda brottet, att han felaktigt har bedömts ha ett psykiatriskt vårdbehov och att påföljden har varit obestämd i tiden ska ersättningen bestämmas till yrkat belopp.

Svaranden

Samir Sabris anspråk är preskriberat. Han har därför inte rätt till någon ersättning enligt frihetsinskränkningsslagen.

För det fall tingsrätten skulle finna att Samir Sabris anspråk inte är preskriberat, anser staten att han inte har någon rätt till ersättning eftersom han uppsåtligen har föranlett frihetsinskränkningen.

Kärandens bemötande

Samir Sabri bestrider att han uppsåtligen har föranlett frihetsinskränkningen på det sätt som avses i 4 § första stycket frihetsinskränkningsslagen.

Oavsett om Samir Sabris erkännande och övriga agerande kan tillmätas någon betydelse för frågan om jämkning bestrider han att det har funnits ett sådant tydligt samband mellan hans agerande och frihetsinskränkningar som förutsätts för att rätten till ersättning helt ska bortfalla.

[Fråga till käranden: Svaranden gör gällande att Samir Sabri inte har någon rätt till ersättning eftersom han uppsåtligen har föranlett frihetsinskränkningen enligt 4 § första stycket frihetsinskränkningsslagen. Hur menar käranden att rätten till ersättning inte helt ska bortfalla i fråga om jämkning enligt detta lagrum?]

UTVECKLING AV TALAN**Närmare om preskription**Käranden

Samir Sabri har frikänts genom ett resningsförfarande efter att han som barn blivit oskyldigt dömd för mordet på sin styvmor. Han har till följd av detta varit anhållen och häktad samt därefter omhändertagen och placerad på en sluten utredningsavdelning i närmare åtta månader. Därefter har han i över ett års tid varit intagen för vård på ett psykiatriskt sjukhus, trots att han inte lidit av någon psykiatrisk problematik av mer allvarligt slag.

Samir Sabri frikändes från mordet först den 13 december 2016. En tillämpning av huvudregeln om successiv preskription skulle i Samir Sabris fall innebära att han behövt ansöka om ersättning för det felaktiga frihetsberövandet ca 20 år innan den frikännande domen meddelades.

Han anser att det finns såväl ett starkt rättsstatligt som allmänt intresse av att han ska ha en reell möjlighet att kunna få sin fordran på ersättning för det felaktiga frihetsberövandet prövad. Högsta domstolen har också uttalat att undantag från huvudregeln om successiv preskription skulle kunna göras i just en situation då frikännande dom har meddelats efter ett extraordinärt förfarande.

Mot denna bakgrund är Samir Sabris uppfattning att preskriptionsfristen ska börja löpa först då han haft en reell möjlighet att göra sin fordran på ersättning gällande. Det framstår då som naturligt att fristen räknas från den tidpunkt då den friande domen vann laga kraft, dvs, från den 3 januari 2017.

Svaranden

Med en tillämpning av huvudregeln har Samir Sabris anspråk preskriberats successivt under åren 1996 – 1998. Samir Sabri har inte vidtagit någon preskriptionsbrytande åtgärd under tioårsfristen. Utgångspunkten är därför att hans anspråk är preskriberat.

Även om tingsrätten skulle anse att resning utgör en sådan omständighet som innebär att det kan finnas skäl att frångå huvudregeln kan enligt statens mening inte alla resningssituationer likställas med varandra. En bedömning måste göras i varje enskilt fall eftersom omständigheterna kan vara vitt skilda.

Samir Sabri frigavs 1988 men ansökte om resning av Domen först 2015, trots att han redan före frigivningen tog tillbaka sitt erkännande. Vid tidpunkten för frigivningen hade Samir Sabri således 8 – 10 år på sig att ansöka om ersättning innan hans anspråk preskriberades. Samir Sabri har dock varit passiv under denna tid och ända fram till 2015. Enligt statens uppfattning finns det därmed inte sådana särskilda hänsyn som gör att huvudregeln för beräkning av preskriptionstiden bör frångås.

Närmare om rätten till ersättning

Svaranden

Samir Sabri är inte berättigad till någon ersättning med hänsyn till att han själv uppsåtligt föranlett frihetsinskränkningen. Han har vid gripandet, under förundersökningen och vid rättegången erkänt brottet och härvid lämnat detaljerade uppgifter om gärningen. Av Samir Sabris senare lämnade uppgifter framgår att han direkt efter mordet har vidtagit flera åtgärder för att även den tekniska utredningen skulle peka på att han var gärningsman. Han har t.ex. tillfogat sig skärskador på händerna, gjort sig av med faderns blodiga kläder och blodat ner sina egna kläder samt tagit bort fingeravtryck från den kniv som användes vid gärningen.

Kärandens bemötande

När det gäller betydelsen av Samir Sabris erkännande och de åtgärder han vidtagit i anslutning till brottet måste det beaktas att han vid den aktuella tidpunkten var 15 år gammal och att han befann sig familjens lägenhet då [REDACTED] mördades av hans far. Det var alltså fråga om en mycket hotfull situation, där Samir Sabri agerat under påtryckningar från fadern och upplevde sig som tvingad att ta på sig ansvaret för dådet. Samir Sabris uppfattning är därför att han inte uppsåtligt kan anses ha föranlett

frihetsinskränkningen i den mening som avses i 4 § första stycket frihetsinskränkningsslagen.

Oavsett om Samir Sabris erkännande och övriga agerande kan tillmätas någon betydelse för frågan om jämkning bestrider han att det har funnits ett sådant tydligt samband mellan hans agerande och frihetsinskränkningar som förutsätts för att rätten till ersättning helt ska bortfalla. För det första anser Samir Sabri att de förundersökningar som genomförts varit behäftade med allvarliga brister, som bl.a. har inneburit att polis och åklagare har underlåtit att utreda omständigheter och bevis som har talat till Samir Sabris fördel. Om polis och åklagare hade utrett brottet förutsättningslöst och beaktat de omständigheter som talade till Samir Sabris fördel hade det kunnat klarläggas att han inte var gärningsman. Frihetsberövandet hade då varit väsentligt kortare än vad som kommit att bli fallet. De brister som Samir Sabri menar har förekommit i förundersökningarna är:

- att de inledande förhören med honom genomfördes utan att hans försvarare var närvarande;
- att utredningen genomfördes av en förundersökningsledare som saknade tidigare erfarenhet av mordutredning;
- att alternativa händelseförlopp aldrig utreddes, trots att familjen Sabri sedan flera år varit föremål för Socialtjänstens åtgärder och att myndigheten alltså hade kännedom om att det förekom konflikter inom familjen;
- att merparten av det bevismaterial som togs i beslag aldrig blev föremål för någon teknisk analys
- att obduktionen av [REDACTED] inte utfördes med den omsorg som har kunnat krävas, vilket bl.a. fick till följd att dödsfallstidpunkten aldrig kunde fastställas;
- att någon undersökning av Samir Sabris naglar aldrig utfördes trots att det fanns avskrapad överhud på [REDACTED] huvud och hals;
- att den mycket begränsade skada som fanns på Samir Sabris hand aldrig dokumenterades; samt

- att Samir Sabris far aldrig hördes i den återupptagna förundersökningen, trots att fadern pekats ut som verklig gärningsman.

För det andra baserar sig Domen närmast uteslutande på Samir Sabris egna erkännande. Enligt Samir Sabri har det varit fel av tingsrätten att döma honom till ansvar för mordet trots att det saknades teknisk bevisning som gav stöd åt hans erkännande. Om tingsrätten hade gjort en utförligare bevisvärdering och på ett mer noggrant sätt värderat utredningen i målet hade domstolen kommit till slutsatsen att åtalet mot Samir Sabri skulle ogillas.

Vid dessa förhållanden får de frihetsinskränkningar som förekommit anses ha ett tydligare samband med bristerna i förundersökningarna och domstolens bristfälliga bevisvärdering än med Samir Sabris erkännande.

Svarandens bemötande

Staten instämmer i att förundersökningen har varit behäftad med flera brister. Enligt statens uppfattning medför detta dock inte att Samir Sabri inte själv kan anses uppsåtligen ha föranlett frihetsberövandet enligt 4 § första stycket frihetsinskränkninglagen.

Närmare om ersättningens bestämmande

Käranden

I Samir Sabris fall föreligger ett antal omständigheter som motiverar att ersättningen bestäms till ett avsevärt högre belopp än den ersättning som vanligtvis utgår vid felaktiga frihetsberövanden. För det första blev Samir Sabri oskyldigt dömd för mord på en nära anhörig. För det andra var Samir Sabri ett barn under den tid då frihetsberövandet pågick. Det är sedan länge etablerat att unga personer är särskilt känsliga för straffrättsliga ingripanden och frihetsberövanden samt att de därför ska hållas utanför det ordinarie påföljdssystemet. För det tredje var Samir Sabri under större delen av de åtta månader då han var intagen på Hammargårdens ungdomshem placerad på en sluten utredningsenhet, trots att gällande regelverk endast medgav en sådan

placering i två månader. För det fjärde bestämdes den frihetsberövande påföljden för den påstådda brottsligheten felaktigt till psykiatrisk vård. Samir Sabri pekades därmed ut som "sinnessjuk" och fick, som 16 åring, tillbringa över ett års tid på en sluten avdelning på Långbro psykiatriska sjukhus, utan att det fanns något vårdbehov som motiverade en sådan placering. För det femte var den utdömda påföljden obestämd i tiden, vilket medfört extra påfrestningar för Samir Sabri jämfört med om det hade varit fråga om ett tidsbestämt straff. Samirs Sabris uppfattning är att omständigheten att han som barn suttit frihetsberövad i närmare två års tid ska få särskilt genomslag vid bestämmandet av ersättningsbeloppets storlek. Mot denna bakgrund, och med hänsyn till de övriga omständigheter som talar för ett förhöjt ersättningsbelopp, anser Samir Sabri att ersättningen ska bestäms till 3 000 000 kronor.

Svaranden

Frihetsberövandenas längd i sig utgör inte något skäl att höja ersättningen. De har vidare inte inneburit några särskilda påfrestningar som föranleder en förhöjning.

Enligt Justitiekanslerns praxis uppgår skälig ersättning för en vuxen person som varit frihetsberövad motsvarande tid p.g.a. misstanke om brottslighet som anses mindre allvarlig till 400 000 kr. Vid en sammantagen bedömning av omständigheterna i Samir Sabris fall vitsordas 1 200 000 kr utgöra skälig ersättning. Vid denna bedömning har i betydande mån beaktats att Samir Sabri var 15 – 17 år vid tiden för frihetsberövandet samt att han var misstänkt och dömd för allvarlig brottslighet.